

Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse põhikooli riiklikus õppekavas ettenähtud ujumise algõpetusele seatud õpitulemust ja õppesisu, et kehalise kasvatus õppeprotsessi käigus omandaksid õpilased ujumisoskuse, mis annab suurema tõenäosuse uppumisohtu sattumise ennetamise ja suurema tõenäosuse veeõnnetuste korral ellujäämiseks. Õpitulemuse ja õppesisu muutmise on üks osa kehalise kasvatus ainevaldkonna ümberkujundamisest nüüdisaegseks liikumisõpetuseks.

Kehtiv taotletav õpitulemus, milleks on vabalt valitud stiilis ujumine 25 meetrit, ei taga õpilastele ujumisoskust. Eelnõuga nähakse ette võrreldes kehtiva korraga täpsem õpitulemus, mis hõlmab sukeldumise, vee pinnal hõljumise ning rinnuli- ja seliliasendis edasiliikumise oskust kokku 200 meetrit. Lisaks on õpitulemuseks oma võimete adekvaatne hindamine vees ja veeohutusosalased eakohased oskused. Koolid viivad oma õppekavad muudatustega kooskõlla hiljemalt 2018. aasta 1. jaanuariks.

Määruse rakendamiseks eraldatakse alates 2018. aastast kohaliku omavalitsuse üksustele toetust 1 miljon eurot aastas lisaks senisele toetusele (200 000 eurot aastas). Kohaliku omavalitsuse üksustele eraldatakse vastavad vahendid tulumaksu laekumise ja tasandusfondi kaudu.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi üldharidusosakonna asejuhataja Pille Liblik (735 4018; pille.liblik@hm.ee), nõunik Piret Sapp (735 0318; piret.sapp@hm.ee) ja õigusosakonna jurist Indrek Kilk (735 0144, indrek.kilk@hm.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu algatamine lähtub Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2016–2019 tegevusest 5.9 „Tõsta ujumise algõpetuse taset“ ja punktist 10.6 „Vähendame õnnetussurmaid ning -juhtumeid läbimõeldud ennetustegevuse ja tõhusama järelevalvega“. Kultuuriministeerium ning Siseministeerium koos Päästeameti ja Eesti Ujumisliiduga on esitanud ettepanekud ujumise algõpetuse taseme muutmiseks ning riigi eelarvestrateegias 2018–2021 on eraldatud tegevuse elluviimiseks lisaraha alates 2018. aastast. Käesoleva määrusega muudetakse Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ redaktsiooni, mis on jõustunud 1. septembril 2014 (RT I, 29.08.2014, 20).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõuga täiendatakse põhikooli riikliku õppekava § 25 lõikega 8 (punkt 1) ja muudetakse põhikooli riikliku õppekava lisa 8 „Kehaline kasvatus“ punkti 2.1.5 „Kehalise kasvatus õppesisu ja õpitulemused I kooliastmes“ alapunkti „Ujumine“ sisu (punkt 2) ning punkti 2.1.7 „Kehalise kasvatus õppesisu ja õpitulemused II kooliastmes“ alapunkti „Ujumine“ sisu (punkt 3).

Kehtivas sõnastuses on põhikooli riikliku õppekavaga ujumise algõpetuse taotletav õpitulemus ja õppesisu järgmine: „Ujumine (kohustuslik algõpetus I või II kooliastmes). Õpitulemused:

Õpilane ujub vabalt valitud stiilis 25 meetrit. Õppesisu: Ohutusnõuded ja kord basseinides ning ujumispaikades. Ujumise hügieeninõuded. Veega kohanemise harjutused. Rinnuli- ja seliliujumine.“ Kehtiva kehalise kasvatusena ainekavaga taotletav ujumise õpitulemus ei taga õpilastele ujumisoskust, see tähendab oskust sukelduda, vee pinnal hõljuda ning rinnuli- ja seliliasendis edasi liikuda. Kehtiva taotletava õpitulemusega ei ole võimalik tagada sellist ujumisoskust, et inimene saaks vees juhtuda võivates õnnetustes suurema tõenäosusega ellu jääda.

Ujumise õpitulemuse muutmisega nähakse ette, et I kooliastme lõpuks on õpilased omandanud ujumisoskuse, mida tõendab sooritatud harjutuste kogum: õpilane hüppab üle enda pea sügavusse vette, ujub 100 m rinnuli asendis, sukeldub ja toob käega veekogu põhjast eseme, puhkab paigal asendeid vahetades 3 minutit, ujub 100 m selili asendis ja väljub veest.

Ujumise õpitulemuse muutmise loob eeldused selleks, et õpilane suudaks hinnata, milleks ta on vees suuteline ja missuguseid eakohaseid veeohutusalasid oskusi peab rakendama, et tagada vees enda ja teiste turvalisus. Samuti loob ujumise õpitulemuse muutmise eeldused selleks, et lapsed omandaksid tervist toetava liikumisharrastuse terveks eluks. Ujumisoskuse tõendamiseks ja hindamiseks sooritavad õpilased hiljemalt I kooliastme lõpus arvestuse, mis hõlmab eelkirjeldatud harjutuste kogumit ja kajastab individuaalselt vajalike osaoskuste omandamist. Ujumise algõpetuse kvaliteedi tagamiseks hakatakse õppe tulemuslikkust seirama alates 2020. aastast, s.o. kolmandal õppeaastal määruse jõustumisest arvates. Seire aluseks on Eesti Hariduse Infosüsteemis koolide esitatud andmed ujumise osaoskuste omandamise kohta ning SA Innove poolt koostöös Eesti Ujumisliiduga välja töötatud ühtsed üleriigilised nõuded ujumisoskuse hindamisele, mis lähtuvad ujumise algõpetuse õppeprotsessi kirjelduses esitatud ujumise osaoskustest. Õpitulemuse määramisel on lähtutud põhimõttest, et õppimisel ja õpetamisel arvestatakse lisaks ujumisoskuse standardile ka õpilaste individuaalseid võimeid. Muudatuse rakendamiseks ja standardi saavutamiseks välja töötatud ujumise algõpetuse õppeprotsessi kirjeldus arvestab õpilaste individuaalsete võimetega ja lähtub õpetaja autonoomiast korraldada õpet nii, et õpilased omandaksid ujumise erinevad osaoskused. Eesmärk ei ole seada õpilaste ega õpetajate ette normatiivseid meetreid või sekundeid ega kasvatada tippujujaid, vaid veest rõõmu tundvaid ja vees turvaliselt käituvaid kodanikke. Määruse lisa 8 muutmise on üks osa kehalise kasvatusena ümberkujundamisest nüüdisaegseks liikumisõpetuseks.

Ujumisoskuse parandamine on kriitilise tähtsusega tegevus ja koolid saavad koos kohaliku omavalitsuse üksustega hakata 2017/2018. õppeaastast kavandama ujumisõpetuse tulemuslikumat korraldamist. Ujumise algõpetuse nüüdisajastamist toetab kohaliku omavalitsuse üksustele eraldatud lisaraha alates jaanuarist 2018, st 2017/2018. õppeaasta keskelt. Lisaraha võimaldab koolidel tagada, et uuendatud õpitulemust hakataks rakendama 2018. aasta jooksul. Muudatus jätab koolidele võimaluse kompenseerida nende II kooliastme õpilaste ujumisoskusi, kel on piisavad oskused jäänud 2. klassis ujumisõpetuse käigus mingil põhjusel varem omandamata. Ujumisõpetuse tulemuslikumat korraldamist on koolidel võimalik hakata kavandama juba alates määruse jõustumisest.

Koolid viivad oma õppekavad määruses sätestatuga kooskõlla hiljemalt 1. jaanuariks 2018, s.t selle kuupäevaga tekib kohustus määrust rakendada. Määruse rakendamise ajast arvestatakse kohaliku omavalitsuse üksustele ka täiendavad riigieelarve vahendid tulubaasi ja tasandusfondi kaudu. Kool võib määrust võimalusel rakendada ka varem, 2017/2018. õppeaasta algusest, s.o.1.09.2017.

III Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõus käsitletud küsimustel ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

IV Määruse mõjud

Muudatustega ei kaasne õppe põhimõttelist ümberkorraldamist. Määruse kehtestamisega kaasneb positiivne sotsiaalne mõju rahvastiku tervisele ja võib eeldada uppumiste ja uppumisohtu sattumisega seotud vigastuste vähenemist, sest uuendatud taotletav õpitulemus tagab, et õpilase oskused on piisavad vees tekkida võivates õnnetustes suurema tõenäosusega ellu jäämiseks. Eelnõuga tehtavad muudatused mõjutavad ligikaudu 45 000 esimese kooliastme õpilast ja aasta aastalt suureneb ujumisoskuse omandanud õpilaste, s.t. tulevaste täiskasvanute hulk.

Määruse kehtestamisega ei kaasne keskkonnamõjusid, mõjusid majandusele ega riigi julgeolekule ja välissuhetele.

Määrusel on mõju riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele. Kohaliku omavalitsuse üksused on seni ujumise algõpetusse panustanud oma eelarvest, Kultuuriministeeriumi eraldatud ujumisprogrammi vahenditest ja riigieelarve haridustoetusest kokku hinnanguliselt 1 miljon eurot aastas. Riigieelarvest antakse alates 1. jaanuarist 2018 kohaliku omavalitsuse üksusele täiendavalt ujulate kasutamiseks, õpilaste transpordiks ujulatesse, lisajuhendajate kaasamiseks ja tegevuste koordineerimiseks 1 miljon eurot. Seega mõjutab riigieelarveline lisatoetus positiivselt kohaliku omavalitsuse üksuste tulusid, et võimaldada ujumisõpetuse korraldamist uuenenud õpikäsituse kontekstis.

Kuna ujumise algõpetuse näol on tegemist mitut valdkonda hõlmava tegevusega ning tegevust viivad ellu kohaliku omavalitsuse üksused, siis jaotatakse ujumise algõpetuseks planeeritav raha neile alates 2018. aastast tulumaksu osa ja tasandusfondi suurendamise kaudu.

Kohaliku omavalitsuse üksusele laekub 2017. aastal 11,6% füüsiliste isikute brutotulust (v.a pensionid ja vara müük). Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõuga suurendatakse seda määra 0,01 protsendipunkti võrra, mille tulemusena hakkab kohaliku omavalitsuse üksustele alates 2018. aastast laekuma täiendavalt 0,87 miljonit eurot. Ülejäänud raha, millega on planeeritud katta ujumise algõpetusega seonduvad kulud, suunatakse tasandusfondi ning see võimaldab tasandada tulumaksu ebaühtlast jaotust ning võtta arvesse piirkondlikke erinevusi õpilaste ujulatesse transpordi korraldamisel. Tasandusfondi lisatav raha jaotatakse kohaliku omavalitsuse üksuste vahel, arvestades kulukama transpordivajadusega nende noorte osas, kes elavad hajaasustuse piirkondades või väikestes keskustes.

Määruse kehtestamine ja sihipärane rakendamine mõjutab positiivselt põhihariduse kui regionaalse avaliku põhiteenuse kvaliteeti, samuti veeõnnetussurmade ja -juhtumite ennetamist.

V Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks suurendab Vabariigi Valitsus alates 2018. aastast kohaliku omavalitsuse üksuste rahastamist üks miljon eurot aastas lisaks senisele toetusele, mis on ümardatult 0,2 miljonit eurot aastas. Seega on kohaliku omavalitsuse üksustele ujumise algõpetuse korraldamiseks kasutada kokku 1,2 miljonit eurot aastas.

VI Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras. Koolid viivad oma õppekavad määruses sätestatuga kooskõlla hiljemalt 1. jaanuariks 2018. a.

VII Määruse eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastasid Siseministeerium, Kultuuriministeerium, Sotsiaalministeerium, Rahandusministeerium, Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit. Eelnõu kohta esitasid arvamuse Eesti Ujumisliit ja Eesti Õpilasesinduste Liit.

Mailis Reps
minister

Tea Varrak
kantsler